

Kerkelijk erfgoed, bestemming en herbestemming

Klaas Touwen Dorpskerkenambassadeur

Klaas Telgenhof Loods Monumenten Noord-Holland

Ursem

Zaandam

Oostzaan

Wie zijn jullie?

- Waar komen jullie vandaan?
- Kerkenraad
- Kerkrentmeester
- Kerkelijk burger/gemeentelid
- Niet aangesloten bij een kerk
- Waarom zijn jullie hier naar toe gekomen? Net voor Pinksteren, op je vrije dag!
- Wat verwacht je van deze dag?
- Wat verwacht je van het onderwerp 'Kerkelijk Erfgoed'?

Loods Her-/bijbestemmen Monumenten Noord-Holland

https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Cultuur_en_Erfgoed/Projecten/Loods_herbestemming_monumenten

Waarom een loods?

Loodsen is de monumenteigenaar a.h.w. bij de hand nemen en naar het duurzaam behoud brengen.

- Provincie vindt behoud erfgoed van belang, religieus in het bijzonder;
- Knelpunten monumenten: leegstand en onzekere toekomst;
- Instandhouden is wettelijke plicht eigenaar;
- Overheidsapparaat kan het zelf niet, tenzij ze eigenaar worden en dat willen ze liever niet;
- Veel eigenaren kunnen het zelf niet, denken ze;
- Hoe kan de provincie helpen religieus erfgoed te behouden?
- De loods is iemand die ahw boven de partijen staat en toch betrokken is.

Beleid PNH mbt religieus erfgoed

Vrij vertaald en in een notendop

Provincie wil dat erfgoed en cultuur toegankelijk is voor de gehele samenleving en dat iedereen ervan profiteert.

Belang monumenten voor toeristische aantrekkingskracht.

Zo veel mogelijk, daar waar kansen zijn, kerken ondersteunen om voortgezet gebruik mogelijk te maken, o.m. in de vorm van breder maatschappelijk gebruik

Het gaat dan meestal niet om herbestemmen, maar om bijbestemmen, gericht op publiekelijk, maatschappelijk gebruik. De kerk blijft dan deel uitmaken van de gemeenschap en wordt door de gebruikers geëxploiteerd.

Als dit gebruik een reële kans van slagen heeft, ondersteunt de provincie partijen door inzet van de Loods (Her)Bijbestemming Monumenten.

Religieus erfgoed, kerkgebouwen (1)

Inspiratiedag 4 juni 2022

THEMA: 'Hoe kunnen we geloofwaardig en toekomstbestendig kerk zijn?'

Wat is geloofwaardig kerk zijn?

Wat is toekomstbestendig kerk zijn?

Duurzaam / geld / mensen / God / Geloof/ gebouw / Ontmoeting / Liefde /

Levende kerk /

Site PKN. Alleen samen toekomstbestendig kerk zijn!

Religieus erfgoed, kerkgebouwen (2)

Gebouwen, door de ogen van de provincie

‘Prognose, er komen heel veel kerken leeg’. Is dat een probleem?

Januari 2021: 7,110 gebedshuizen (kerken moskee tempels synagogen)
5,258 zijn in gebruik
1528 (vrijwel allemaal kerken) zijn herbestemd
295 zijn in transitie

Herbestemde kerken worden nooit weer kerken. (zie ook boek: ‘KERKGEBOUWEN, 88 inspirerende voorbeelden’)

Als kerken verdwijnen, verdwijnt ook de maatschappelijke plek. (www.mooistegeslooptekerk.nl)

Provincie/Rijk vindt dat er dus een probleem is, echter niet alleen kijkend naar de gebouwen.
Vindt de kerk dat ook? → veel aandacht voor probleem; → kerkervisie; → beschermen

Religieus erfgoed, kerkgebouwen (3)

Gebouwen vanuit het oogpunt van de kerk.

- Lasten instandhouding zijn te hoog. Hoe kan dat?
- Verouderd, gedateerd gebouw. Bedreiging?
- Te weinig inkomsten. Hoe kan dat?
- Te veel gebouwen. Fusie
- Afnemend aantal leden. Hoe kan dat? Secularisatie – Aantrekkingskracht – Perspectief ...
- (Te?) veel ouderen. Hoe kan dat? Worden die wel aangevuld?
- (Te) weinig jongeren. Hoe kan dat?
- Is er nog toekomst? Zit de kerk in een identiteitscrisis?

Kijkend naar die zorgen

Gevolgen, kiezen.

- **Berusten.**
Kerk verkopen. Monument of niet; rol loods, einde relatie kerk en gebouw. Toekomst kerkgemeenschap is ongewis(?). Proberen zacht te landen
- **Doormodderen.**
Waarderen wat je hebt, tel je zegeningen. Wie doet het licht uit..., of gaat het toch niet uit? Welke rol heeft de loods hierbij? Schip zorgvuldig naar de rotsen sturen, of toch nog hopen op een haven?
- Status Quo niet accepteren. **Verzetten.**
Roer om en volle zee kiezen. Geloof – visie en perspectief – toekomst gemeenschap. Hoe wil je kerk zijn? Waarom zou je dit willen?
Gebouw (!)(?) Wat kan de loods hierin betekenen?
- Keuze bepaalt of het zin heeft om verder te presenteren. Kerk, hoe zie je naar de toekomst?

Het gebeurt al

Voorbeelden van 'verzetten'

- Hensbroekerkerk, 2019 in stichting, volledig ten dienste van culturele activiteiten
- Berkhout, 1985 in stichting, enthousiast bestuur, deed vele renovaties, cultureel centrum en kerk!
- Grote kerk Oostzaan, stichting die nog geen eigenaar is, maar wel exploiteert, en de kerk
- Grote kerk Beverwijk, stichting die eigenaar gaat worden en die exploiteert. Kerk mag er gebruik van blijven maken

Doelen

- Voortgezet gebruik van de kerk;
- Exploitatie en onderhoud zo nodig elders veilig stellen, of een stichting, of een kerkenkoepel (à la OFK en OGK);
- Verbinding met maatschappij is een must, dorpshuizen. Gesprek met overheid een must;
- Kerk kan weer kerk zijn! Echter dan begint het, hoe dan?

Help

Wat kan de loods doen

- Analyseren en luisteren
- Hapklare brokken helpen maken
- Klankborden, confronteren
- Behoeftte helpen vaststellen
- Perspectief helpen ontwikkelen
- Naar oplossingen toewerken
- Helpen oplossingen te realiseren
- Verbinding met de overheden maken
- Helpen exploitatie te verbeteren
- Bij- en herbestemmingsvraagstuk helpen oplossen

Help

Wat kan de kerk doen

- Opnieuw bezinnen waarom zij hier op aarde is, bestaansrecht;
- Aan de slag met haar rol als kerk: zoeken, ontdekken, doen (Mattheus 28, het grote gebod);
- Visie ontwikkelen gericht op groei (dromen, durven, doen (gepikt van Ben Tiggelaar 😊), jongeren inschakelen)
- Kansen zoeken, creëren, pakken
- kerk en maatschappij meer en meer met elkaar verbonden laten zijn zonder bestaansrecht op te geven.
- Gebouwen en geld zijn middelen, geen doel!
- Transparant zijn naar eigen leden
- Betrokkenheid vergroten

Tips

kerk

- Mekaar broeder en zuster noemen (o.a. 1 Johannes 4:7–21);
- Leef uit Geloof.
- Kijken bij elkaar, leren van elkaar (dus ook bij sterk groeiende evangelische kerken)
- Schakel jongeren in, laat ze bedenken en uitvoeren, laat ze struikelen en fouten maken
- Betrek als het kan alle leden bij visie bepalen, belangrijke keuzes maken, enz.
- Praat met andere kerken en deel problematiek en oplossingen;
- Betrek je (wijde) omgeving (bewoners, bedrijven) bij wat er in je kerk gebeurt
- Schakel je omgeving in bij taken die gedaan worden en bij ontwikkelprocessen
- Laat over geloof praten ‘weer’ gewoon worden
- Ontdek en ontwikkel talenten. (Mattheus 25:14–30) Werk aan geloofsgroei en bijbelkennis (Alpha).
- Waardeer vrijwilligers minimaal 1 x per jaar.

-
- Respecteer gebouw

Tips

PKN/Classis

- Durf 1 euro uit te geven zonder zekerheid dat die 2 euro wordt.
- Denk mee over opleiding kwartiermeester
- Organiseer regelmatig themadagen/avonden over kennis- en kunde-uitwisseling
- Stel gerichte denktanks op
- Denk na en spreek met de gehele kerk over de rol van de predikant en de kerkenraad in de kerk.
- Werk bottom up.
- Faciliteer meer dirigeer minder

Tips

Gebruik kerkgebouw

- Verbinding met dorpsgemeenschappen. (Filmpje Zonnemaire) Burgerlijke gemeente
- Betrokkenheid bedrijven bij kerkgebouw (sponsoring)
- Kwartiermeester (professioneel) en alle actie die dat oplevert.
- Meer muziek, samen met andere kerken
- Taken die overheid laat vallen oppakken.

Vragen

Tenslotte

Genoemd tijdens de presentatie.

- Als God renoveert, James Mallon.
- <https://www.youtube.com/watch?v=HGmOiLjhaEQ&t=15s> Filmpje Dorpskerkenbeweging Zonemaire